

SOSYAL BİLGİLER 4

6. ÜNİTE

ETKİN VATANDAŞLIK

TELAFİ EĞİTİMİ DERS NOTLARI

BEN ÇOCUĞUM, HAKLARIMLA VARIM

- **Beslenme, barınma, giyinme, eğitim, sağlıklı bir çevrede yaşama ve oyun oynama** çocukların en temel ihtiyaçlarıdır. Bunlar aynı zamanda birer **haktır**.
- Ancak **çocukların haklarından yararlanabilmeleri genellikle büyüklerin yardımıyla mümkün olabilmektedir**.
- Bu nedenle **Birleşmiş Milletler Genel Kurulu** çocuk haklarını güvence altına almak için **20 Kasım 1989'da Çocuk Haklarına Dair Sözleşme**'yi kabul etmiştir.
- **Çocuk Hakları Sözleşmesi** **20 Kasım 1989'da** Türkiye'nin de aralarında bulunduğu 142 ülke tarafından imzalanarak 1990'da yürürlüğe girmiştir.
- Her yıl **20 Kasım** günü bütün ülkelerde **Dünya Çocuk Hakları Günü** olarak kutlanır.

- ❖ Tüm insanlar gibi çocukların da en temel hakkı yaşama hakkıdır.
- ❖ Bu nedenle **savaştan ve şiddetten uzak, sağlıklı ve güvenli bir çevrede yaşamak en doğal haklarıdır.**
- ❖ Çocuk Hakları Sözleşmesi çocukları istismara karşı da koruma altına almıştır. Buna göre **hiç kimsenin çocukların kişiliğine saldırmaya ve istemedikleri bir şeyi zorla yaptırmaya hakkı yoktur.**
- ❖ Sözleşmeye göre devletler bu konuda gerekli önlemleri almakla yükümlüdür.

SORUMLULUK ÜSTLENİYORUM

Sorumluluk; bir insanın söz ve davranışlarının sonuçlarını üstlenebilmesidir.

- İnsanların bir arada bir düzen içinde, mutlu ve huzurlu yaşayabilmesi için herkesin sorumluluklarını yerine getirmesi gerekir.

- **Sorumluluk ilk önce aile içinde başlar.**
- Yapıları, kültürleri ve ekonomik durumları değişse de her ailedeki bireylerin sorumlulukları vardır. Bu sorumluluklar sadece aile büyüklerine ait değildir, ailedeki çocukların da belirli sorumlulukları bulunmaktadır.

- **Aile büyükleri zaman zaman çocuklarına görevler verir. Bu görevler çocukların yapabilecekleri seviyede olmalıdır.** Örneğin, evdeki çiçeklerin bakımını yapma, evcil hayvanları besleme, odasını düzenli tutma gibi sorumluluklar olmalıdır. Ailelerinden alınan görevleri doğru bir şekilde yapmak da çocukların sorumluluğudur.

- Okulda da tıpkı evde olduğu gibi bazı sorumluluklar vardır.
- Öğrencinin okuldaki en öncelikli sorumluluğu, **okula zamanında gelmek ve gün boyu okuldan ayrılmadan tüm derslere katılmaktır.**
- Bununla beraber, **öğretmeninin söylediklerini dinlemek, öğretmenlerine ve arkadaşlarına karşı saygılı olmak, her zaman doğru sözlü olmak** okuldaki diğer önemli sorumluluklardır.

EĞİTSEL VE SOSYAL ETKİNLİKLERE KATILİYORUM

- Okullarımızda değişik amaçlarla kurulmuş pek çok **sosyal kulüp** vardır.
- Okullarımızdaki sosyal kulüplere, o kulübün amacının kendisine uygun olduğunu düşünen tüm öğrenciler katılabilirler. Bunda bir süre sınırı yoktur. Sosyal kulüplere okullardaki öğrenciler dışında üye katılımı olmaz. Sosyal kulüplerde üyeler arasında **dayanışma ve işbirliği** vardır. Sosyal kulüplerde yapılan faaliyetler **gönüllü olarak** yapılır.
- Bu kulüpler **kuruluş amaçlarına uygun olarak insanları bilinçlendirmek, toplumda belli konulara dikkat çekmek ve kuruluş amaçları ile ilgili etkinlikler düzenlemek** gibi faaliyetler gerçekleştirirler.
- Okullarımız dışında da **toplumsal sorunlarla ilgilenen ve bu sorunlara çözüm bulmayı amaçlayan** çok sayıda **sivil toplum kuruluşumuz** vardır.

➤ **Çevremizde ihtiyaçlarımızı karşılamak veya toplumsal sorunlara çözümler üretebilmek amacıyla** çeşitli **sivil toplum kuruluşları** kurulmuştur. Okullarımızda ise öğrencilerin ilgi alanlarına yönelik faaliyetler yapmalarını sağlayan **sosyal kulüpler** kurulmuştur. Bu kulüplere katılan öğrencilerin sivil toplum kuruluşlarında olduğu gibi ortak amaçları vardır. **Her öğrenci kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir sosyal kulübe üye olabilir.** Sosyal kulüplerin farklı kuruluş amaçları vardır.

Sivil Savunma Kulübü: Deprem, sel ve orman yangını gibi acil durumlarda çabuk organize olmak ve doğacak zararları en aza indirmek için neler yapılması gerektiği konusunda üyelerine bilgiler verir.

Resim Kulübü: Resim yapmayı seven veya bu konuda yetenekli olan öğrencilerin katıldığı bir kulüptür. Resim tıpkı diğer güzel sanatlarda olduğu gibi insanların kendilerini ifade etme biçimleri arasında yer alır.

Tiyatro Kulübü: Farklı insanların hayatlarını canlandırmak, rol yapabilmek, doğaçlama bir şekilde kendini farklı şekillerde ifade edebilmekten keyif alan öğrencilerin katıldığı bir kulüptür.

Hayvanları Koruma Kulübü: Hayvanları çok seven ve onların zarar görmesini istemeyen öğrencilerin üye olduğu bir kulüptür.

Trafik Güvenliği ve İlk Yardım Kulübü: Bu kulübe katılanlar insanların trafik kurallarını öğrenmelerini sağlayacak çalışmalar yaparlar. Yapılan çalışmalar insanların daha bilinçli hareket etmesi ve trafik kurallarının öğrenilmesi amacını taşır.

- Okullarımızda bu kulüplerin yanı sıra öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik olarak farklı kulüpler de vardır. **Tasarım kulüpleri, halk oyunları kulüpleri, karikatür kulüpleri, spor kulüpleri, fotoğrafçılık kulübü ve izcilik kulübü** bunlara örnek olarak verilebilir.

ÖZGÜRLÜK VE BAĞIMSIZLIK

- **23 Nisan 1920'de Büyük Millet Meclisi'miz açıldığı için** bu tarih Türk milleti için çok önemlidir.
- 23 Nisan 1920 tarihinde meclisin açılmasıyla birlikte ülkemiz ve halkımız için çok önemli gelişmeler yaşandı. Meclisin açılmasıyla birlikte;
 - **Ulus kendi kararlarını kendisi vermeye başlamıştır.**
 - **Egemenlik yani güç ve yönetme yetkisi halka geçmiştir.**
 - **Ülkemizin kurtuluşu için verilen mücadele düzenli şekilde yürütülmüştür.**
- **Atatürk** büyük öneme sahip olan **meclisin açılışını millî bayram olarak ilan etmiş ve bu bayramı da çocuklara armağan etmiştir.**

- **23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı** olarak kutladığımız bu bayram 1935 yılına kadar ulusal egemenlik anlamına gelen “**Hâkimiyet – i Milliye Bayramı**” olarak kutlanmıştır.
- **Atatürk bu bayramı sadece Türk çocuklarına değil tüm dünya çocuklarına armağan etmiştir.**
- Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü olan **UNESCO** 1979 yılını “**Çocuk Yılı**” ilan ettikten sonra Türkiye Radyo Televizyon Kurumu 23 Nisan kutlamalarını uluslararası alana taşımıştır.

Millî Mücadele'miz

- **Kurtuluş Savaşı başlamadan önce yurdumuz düşmanlar tarafından işgal edilmişti.** Düşmanların amacı yurdumuzu parçalayarak bağımsızlığımıza son vermektir.
- **Yurdumuzu düşmanlardan kurtarmak isteyen Mustafa Kemal Atatürk** hiç vakit kaybetmeden halkımızı bilinçlendirme çalışmalarına başladı.
- **19 Mayıs 1919'da İstanbul'dan Samsun'a gelerek Millî Mücadele'yi başlattı.**
- Atatürk, **Havza, Amasya, Erzurum ve Sivas'ta** halkı bilinçlendirmek için kongreler düzenledi. 27 Aralık 1919 tarihinde Ankara'ya geldi.
- **Verilen bağımsızlık mücadelesini Atatürk'ün önderliğinde Türk milleti kazandı. Böylece Türklerin esir olamayacağını ve vatanları için canlarını seve seve vereceklerini tüm dünyaya gösterdiler.**

Millet Egemenliđi

- Mustafa Kemal önderliğinde Kurtuluş Savaşı için halkı bilinçlendirme çalışmaları sürerken **16 Mart 1920 tarihinde İstanbul işgal edildi.**
- Burada bulunan **Mebuslar Meclisi de dağıtıldı.**
- İstanbul'dan gelebilen insanlarla Kurtuluş Savaşı'nı Türk milleti adına yönetecek olan **Meclis 23 Nisan 1920 tarihinde Ankara'da açıldı.**

- **BMM'nin açılışıyla birlikte ulusal egemenliğe dayanan yeni bir Türk devleti kurulmuş oldu.**
- **Yönetme yetkisini ifade eden yasama, yürütme ve yargı güçleri Türk milleti adına onun temsilcilerinden oluşan BMM tarafından kullanılmaya başlandı. Böylece Türk tarihinde ilk defa kişi egemenliğinden millet egemenliğine geçildi.**

Milletvekili Olabilme Şartları

- **Meclisimizin açılmasıyla birlikte egemenlik milletimize geçmiştir.** Yani **milletimiz egemenlik hakkını seçtiği vekiller aracılığıyla kullanmaya başlamıştır.**
- Ülkemizde;
 - **T.C. vatandaşı olan,**
 - **25 yaşını doldurmuş,**
 - **en az ilköğretim mezunu olan,**
 - **askerliğini yapmış, yüz kızartıcı suç işlememiş** herkes milletvekili olarak seçilme hakkına sahiptir.

Yönetimdeki Güç Unsurları

- Ülkemizin yönetiminde benimsenen **üç ayrı güç unsuru** vardır.
- Bunlar **yasama, yürütme ve yargı** olarak adlandırılan güçlerdir.
- **Yasama yetkisi, yasa (kanun) çıkarma yetkisidir. TBMM** tarafından kullanılır.
- **Yürütme yetkisi, kanunları uygulama yetkisidir. Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu** tarafından kullanılır.
- **Yargı yetkisi sorunları hukuki yollarla çözmektir. Bağımsız mahkemeler** tarafından kullanılır.

1. Aşağıdakilerden hangisi çocuğun ailede üstlenmesi gereken sorumluluklardan biri değildir?

- A) Yatağını toplamak
- B) Para kazanarak aile bütçesine katkıda bulunmak
- C) Sofranın kurulması ve toplanmasına yardım etmek
- D) Ailede alınan kararlara uymak

2. Aşağıdakilerden hangisi bağımsızlığımızın sembollerinden biri değildir?

- A) Millî marşımız
- B) Meclisimiz
- C) Okulumuz
- D) Bayrağımız

3. Aşağıdakilerden hangisi çocuk haklarına aykırı durumlardan biridir?

- A) Çalışmak isteyen çocuklara devlet tarafından iş bulunması
- B) Çocuklara zorunlu eğitim verilmesi
- C) Çocukların gerektiğinde ailelerinden alınarak devletin korumasına verilmesi
- D) Çocuklara onayları alınmadan aşı yapılması

4. Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Çocuk hakları dünyadaki bütün çocuklar için geçerlidir.
- B) Çocuk hakları doğuştan kazanılmıştır.
- C) Çocukların hangi haklardan yararlanacağına yöneticiler karar verir.
- D) Mahkeme kararı olmadan hiçbir çocuk ailesinden koparılamaz.

5. Aşağıdakilerden hangisi öğrencilerin okulda katılacağı eğitsel ve sosyal etkinliklerden biri değildir?

- A) Kardeş okulu ziyaret etmek
- B) Tiyatro topluluğuna katılmak
- C) Bilim şenliği düzenlemek
- D) Velilerden bağış toplamak

6. “Büyük Millet Meclisi ulusal egemenliğe dayanan bir kurumdur.” diyen biri bu görüşüne kanıt olarak Meclisin hangi özelliğini gösterebilir?

- A) Adında Türkiye kelimesinin geçmesini
- B) Üyelerinin millet tarafından seçilmesini
- C) Kurtuluş Savaşı sırasında açılmasını
- D) Ankara’da bulunmasını

7. Aşağıdakilerden hangisi öğrencilerin okuldaki sorumluluklarından biri olamaz?

- A) Sınıfları temizlemek
- B) Okul eşyalarını korumak
- C) Nöbet tutmak
- D) Elektriği ve suyu israf etmemek

CEVAPLAR

1-B 2-C 3-A 4-C 5-D 6-B 7-A

**ABONE
OLUN**

BİZDEN 5. SINIF

SOSYAL BİLGİLER

KONU ANLATIMI ♦ ETKİNLİK ♦ SORU BANKASI

ÖĞRENCİNİN “CAN SİMİDİ”

PANİK YOK!

BİZ VARIZ!

OKULA YARDIMCI

SINAVA HAZIRLIK

AKILLI TAHTAYA ZEKA KATTIK!

“AKIL KÜPÜ” TAHTA

- ETKİLEŞİMLİ SUNULAR
- DİJİTAL DERS NOTLARI
- DİJİTAL OYUNLAR

SADECE BU KİTABA ÖZEL!

ERKAN İSANMAZ
ŞEYHİMUS YÜCE
YAVUZ YILDIZ
MURAT SAAT
ZEKİ DOĞAN

- ÖZEL ETKİNLİKLER
- KONUSU ANLATIMLARI VE SORULAR
- KAZANIM ÖLÇEN TEST SORULARI İLE

MEB KAZANIMLARI

BİZ SOSYAL BİLGİLER BİZ YAYINLARI